

Z A K O N
O POTVRĐIVANJU OPCIONOG PROTOKOLA UZ
KONVENCIJU O PRAVIMA DETETA O POSTUPKU
ZA PRITUŽBE

Član 1.

Potvrđuje se Opcioni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o postupku za pritužbe, koji je sačinjen u Njujorku, 19. decembra 2011. godine, na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku.

Član 2.

Tekst Opcionog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o postupku za pritužbe u originalu na engleskom jeziku i prevodu na srpski jezik glasi:

Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications procedure

The States parties to the present Protocol,

Considering that, in accordance with the principles proclaimed in the Charter of the United Nations, the recognition of the inherent dignity and the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world,

Noting that the States parties to the Convention on the Rights of the Child (hereinafter referred to as "the Convention") recognize the rights set forth in it to each child within their jurisdiction without discrimination of any kind, irrespective of the child's or his or her parent's or legal guardian's race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic or social origin, property, disability, birth or other status,

Reaffirming the universality, indivisibility, interdependence and interrelatedness of all human rights and fundamental freedoms,

Reaffirming also the status of the child as a subject of rights and as a human being with dignity and with evolving capacities,

Recognizing that children's special and dependent status may create real difficulties for them in pursuing remedies for violations of their rights,

Considering that the present Protocol will reinforce and complement national and regional mechanisms allowing children to submit complaints for violations of their rights,

Recognizing that the best interests of the child should be a primary consideration to be respected in pursuing remedies for violations of the rights of the child, and that such remedies should take into account the need for child-sensitive procedures at all levels,

Encouraging States parties to develop appropriate national mechanisms to enable a child whose rights have been violated to have access to effective remedies at the domestic level,

Recalling the important role that national human rights institutions and other relevant specialized institutions, mandated to promote and protect the rights of the child, can play in this regard,

Considering that, in order to reinforce and complement such national mechanisms and to further enhance the implementation of the Convention and, where applicable, the Optional Protocols thereto on the sale of children, child prostitution and child pornography and on the involvement of children in armed conflict, it would be appropriate to enable the Committee on the Rights of the Child (hereinafter referred to as "the Committee") to carry out the functions provided for in the present Protocol,

Have agreed as follows:

Part I

GENERAL PROVISIONS

ARTICLE 1

COMPETENCE OF THE COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD

1. A State party to the present Protocol recognizes the competence of the Committee as provided for by the present Protocol.
2. The Committee shall not exercise its competence regarding a State party to the present Protocol on matters concerning violations of rights set forth in an instrument to which that State is not a party.
3. No communication shall be received by the Committee if it concerns a State that is not a party to the present Protocol.

ARTICLE 2

GENERAL PRINCIPLES GUIDING THE FUNCTIONS OF THE COMMITTEE

In fulfilling the functions conferred on it by the present Protocol, the Committee shall be guided by the principle of the best interests of the child. It shall also have regard for the rights and views of the child, the views of the child being given due weight in accordance with the age and maturity of the child.

ARTICLE 3

RULES OF PROCEDURE

1. The Committee shall adopt rules of procedure to be followed when exercising the functions conferred on it by the present Protocol. In doing so, it shall have regard, in particular, for article 2 of the present Protocol in order to guarantee child-sensitive procedures.
2. The Committee shall include in its rules of procedure safeguards to prevent the manipulation of the child by those acting on his or her behalf and may decline to examine any communication that it considers not to be in the child's best interests.

ARTICLE 4

PROTECTION MEASURES

1. A State party shall take all appropriate steps to ensure that individuals under its jurisdiction are not subjected to any human rights violation, ill-treatment or intimidation as a consequence of communications or cooperation with the Committee pursuant to the present Protocol.
2. The identity of any individual or group of individuals concerned shall not be revealed publicly without their express consent.

PART II
COMMUNICATIONS PROCEDURE
ARTICLE 5
INDIVIDUAL COMMUNICATIONS

1. Communications may be submitted by or on behalf of an individual or group of individuals, within the jurisdiction of a State party, claiming to be victims of a violation by that State party of any of the rights set forth in any of the following instruments to which that State is a party:

- (a) The Convention;
- (b) The Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography;
- (c) The Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict.

2. Where a communication is submitted on behalf of an individual or group of individuals, this shall be with their consent unless the author can justify acting on their behalf without such consent.

ARTICLE 6
INTERIM MEASURES

1. At any time after the receipt of a communication and before a determination on the merits has been reached, the Committee may transmit to the State party concerned for its urgent consideration a request that the State party take such interim measures as may be necessary in exceptional circumstances to avoid possible irreparable damage to the victim or victims of the alleged violations.

2. Where the Committee exercises its discretion under paragraph 1 of the present article, this does not imply a determination on admissibility or on the merits of the communication.

ARTICLE 7
ADMISSIBILITY

The Committee shall consider a communication inadmissible when:

- (a) The communication is anonymous;
- (b) The communication is not in writing;
- (c) The communication constitutes an abuse of the right of submission of such communications or is incompatible with the provisions of the Convention and/or the Optional Protocols thereto;
- (d) The same matter has already been examined by the Committee or has been or is being examined under another procedure of international investigation or settlement;

(e) All available domestic remedies have not been exhausted. This shall not be the rule where the application of the remedies is unreasonably prolonged or unlikely to bring effective relief;

(f) The communication is manifestly ill-founded or not sufficiently substantiated;

(g) The facts that are the subject of the communication occurred prior to the entry into force of the present Protocol for the State party concerned, unless those facts continued after that date;

(h) The communication is not submitted within one year after the exhaustion of domestic remedies, except in cases where the author can demonstrate that it had not been possible to submit the communication within that time limit.

ARTICLE 8

TRANSMISSION OF THE COMMUNICATION

1. Unless the Committee considers a communication inadmissible without reference to the State party concerned, the Committee shall bring any communication submitted to it under the present Protocol confidentially to the attention of the State party concerned as soon as possible.

2. The State party shall submit to the Committee written explanations or statements clarifying the matter and the remedy, if any, that it may have provided. The State party shall submit its response as soon as possible and within six months.

ARTICLE 9

FRIENDLY SETTLEMENT

1. The Committee shall make available its good offices to the parties concerned with a view to reaching a friendly settlement of the matter on the basis of respect for the obligations set forth in the Convention and/or the Optional Protocols thereto.

2. An agreement on a friendly settlement reached under the auspices of the Committee closes consideration of the communication under the present Protocol.

ARTICLE 10

CONSIDERATION OF COMMUNICATIONS

1. The Committee shall consider communications received under the present Protocol as quickly as possible, in the light of all documentation submitted to it, provided that this documentation is transmitted to the parties concerned.

2. The Committee shall hold closed meetings when examining communications received under the present Protocol.

3. Where the Committee has requested interim measures, it shall expedite the consideration of the communication.

4. When examining communications alleging violations of economic, social or cultural rights, the Committee shall consider the reasonableness of the steps taken by the State party in accordance with article 4 of the Convention. In doing so, the Committee shall bear in mind that the State party may adopt a range of possible policy measures for the implementation of the economic, social and cultural rights in the Convention.

5. After examining a communication, the Committee shall, without delay, transmit its views on the communication, together with its recommendations, if any, to the parties concerned.

ARTICLE 11 FOLLOW-UP

1 The State party shall give due consideration to the views of the Committee, together with its recommendations, if any, and shall submit to the Committee a written response, including information on any action taken and envisaged in the light of the views and recommendations of the Committee. The State party shall submit its response as soon as possible and within six months.

2. The Committee may invite the State party to submit further information about any measures the State party has taken in response to its views or recommendations or implementation of a friendly settlement agreement, if any, including as deemed appropriate by the Committee, in the State party's subsequent reports under article 44 of the Convention, article 12 of the Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography or article 8 of the Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict, where applicable.

ARTICLE 12 INTER-STATE COMMUNICATIONS

1. A State party to the present Protocol may, at any time, declare that it recognizes the competence of the Committee to receive and consider communications in which a State party claims that another State party is not fulfilling its obligations under any of the following instruments to which the State is a party:

(a) The Convention;

(b) The Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography;

(c) The Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict.

2. The Committee shall not receive communications concerning a State party that has not made such a declaration or communications from a State party that has not made such a declaration.

3. The Committee shall make available its good offices to the States parties concerned with a view to a friendly solution of the matter on the basis of the respect for the obligations set forth in the Convention and the Optional Protocols thereto.

4. A declaration under paragraph 1 of the present article shall be deposited by the States parties with the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit copies thereof to the other States parties. A declaration may be withdrawn at any time by notification to the Secretary-General. Such a withdrawal shall not prejudice the consideration of any matter that is the subject of a communication already transmitted under the present article; no further communications by any State party shall be received under the present article after the notification of withdrawal of the declaration has been received by the Secretary-General, unless the State party concerned has made a new declaration.

PART III
INQUIRY PROCEDURE

ARTICLE 13

INQUIRY PROCEDURE FOR GRAVE OR SYSTEMATIC VIOLATIONS

1. If the Committee receives reliable information indicating grave or systematic violations by a State party of rights set forth in the Convention or in the Optional Protocols thereto on the sale of children, child prostitution and child pornography or on the involvement of children in armed conflict, the Committee shall invite the State party to cooperate in the examination of the information and, to this end, to submit observations without delay with regard to the information concerned.
2. Taking into account any observations that may have been submitted by the State party concerned, as well as any other reliable information available to it, the Committee may designate one or more of its members to conduct an inquiry and to report urgently to the Committee. Where warranted and with the consent of the State party, the inquiry may include a visit to its territory.
3. Such an inquiry shall be conducted confidentially, and the cooperation of the State party shall be sought at all stages of the proceedings.
4. After examining the findings of such an inquiry, the Committee shall transmit without delay these findings to the State party concerned, together with any comments and recommendations.
5. The State party concerned shall, as soon as possible and within six months of receiving the findings, comments and recommendations transmitted by the Committee, submit its observations to the Committee.
6. After such proceedings have been completed with regard to an inquiry made in accordance with paragraph 2 of the present article, the Committee may, after consultation with the State party concerned, decide to include a summary account of the results of the proceedings in its report provided for in article 16 of the present Protocol.
7. Each State party may, at the time of signature or ratification of the present Protocol or accession thereto, declare that it does not recognize the competence of the Committee provided for in the present article in respect of the rights set forth in some or all of the instruments listed in paragraph 1.
8. Any State party having made a declaration in accordance with paragraph 7 of the present article may, at any time, withdraw this declaration by notification to the Secretary-General of the United Nations.

ARTICLE 14
FOLLOW-UP TO THE INQUIRY PROCEDURE

1. The Committee may, if necessary, after the end of the period of six months referred to in article 13, paragraph 5, invite the State party concerned to inform it of the measures taken and envisaged in response to an inquiry conducted under article 13 of the present Protocol.
2. The Committee may invite the State party to submit further information about any measures that the State party has taken in response to an inquiry conducted under article 13, including as deemed appropriate by the Committee, in the State party's subsequent reports under article 44 of the Convention, article 12 of the Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography or article 8 of the Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict, where applicable.

PART IV
FINAL PROVISIONS
ARTICLE 15
INTERNATIONAL ASSISTANCE AND COOPERATION

1. The Committee may transmit, with the consent of the State party concerned, to United Nations specialized agencies, funds and programmes and other competent bodies its views or recommendations concerning communications and inquiries that indicate a need for technical advice or assistance, together with the State party's observations and suggestions, if any, on these views or recommendations.
2. The Committee may also bring to the attention of such bodies, with the consent of the State party concerned, any matter arising out of communications considered under the present Protocol that may assist them in deciding, each within its field of competence, on the advisability of international measures likely to contribute to assisting States parties in achieving progress in the implementation of the rights recognized in the Convention and/or the Optional Protocols thereto.

ARTICLE 16
REPORT TO THE GENERAL ASSEMBLY

The Committee shall include in its report submitted every two years to the General Assembly in accordance with article 44, paragraph 5, of the Convention a summary of its activities under the present Protocol.

ARTICLE 17
**DISSEMINATION OF AND INFORMATION ON THE OPTIONAL
PROTOCOL**

Each State party undertakes to make widely known and to disseminate the present Protocol and to facilitate access to information about the views and recommendations of the Committee, in particular with regard to matters involving the State party, by appropriate and active means and in accessible formats to adults and children alike, including those with disabilities.

ARTICLE 18
SIGNATURE, RATIFICATION AND ACCESSION

1. The present Protocol is open for signature to any State that has signed, ratified or acceded to the Convention or either of the first two Optional Protocols thereto.
2. The present Protocol is subject to ratification by any State that has ratified or acceded to the Convention or either of the first two Optional Protocols thereto. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.
3. The present Protocol shall be open to accession by any State that has ratified or acceded to the Convention or either of the first two Optional Protocols thereto.
4. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Secretary-General.

ARTICLE 19
ENTRY INTO FORCE

1. The present Protocol shall enter into force three months after the deposit of the tenth instrument of ratification or accession.
2. For each State ratifying the present Protocol or acceding to it after the deposit of the tenth instrument of ratification or instrument of accession, the present Protocol shall enter into force three months after the date of the deposit of its own instrument of ratification or accession.

ARTICLE 20
VIOLATIONS OCCURRING AFTER THE ENTRY INTO FORCE

1. The Committee shall have competence solely in respect of violations by the State party of any of the rights set forth in the Convention and/or the first two Optional Protocols thereto occurring after the entry into force of the present Protocol.
2. If a State becomes a party to the present Protocol after its entry into force, the obligations of that State vis-à-vis the Committee shall relate only to violations of the

rights set forth in the Convention and/or the first two Optional Protocols thereto occurring after the entry into force of the present Protocol for the State concerned.

ARTICLE 21

AMENDMENTS

1. Any State party may propose an amendment to the present Protocol and submit it to the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall communicate any proposed amendments to States parties with a request to be notified whether they favour a meeting of States parties for the purpose of considering and deciding upon the proposals. In the event that, within four months of the date of such communication, at least one third of the States parties favour such a meeting, the Secretary-General shall convene the meeting under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of two thirds of the States parties present and voting shall be submitted by the Secretary-General to the General Assembly for approval and, thereafter, to all States parties for acceptance.

2. An amendment adopted and approved in accordance with paragraph 1 of the present article shall enter into force on the thirtieth day after the number of instruments of acceptance deposited reaches two thirds of the number of States parties at the date of adoption of the amendment. Thereafter, the amendment shall enter into force for any State party on the thirtieth day following the deposit of its own instrument of acceptance. An amendment shall be binding only on those States parties that have accepted it.

ARTICLE 22

DENUNCIATION

1. Any State party may denounce the present Protocol at any time by written notification to the Secretary-General of the United Nations. The denunciation shall take effect one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. Denunciation shall be without prejudice to the continued application of the provisions of the present Protocol to any communication submitted under articles 5 or 12 or any inquiry initiated under article 13 before the effective date of denunciation.

ARTICLE 23

DEPOSITARY AND NOTIFICATION BY THE SECRETARY-GENERAL

1. The Secretary-General of the United Nations shall be the depositary of the present Protocol.

2. The Secretary-General shall inform all States of:

- (a) Signatures, ratifications and accessions under the present Protocol;
- (b) The date of entry into force of the present Protocol and of any amendment thereto under article 21;
- (c) Any denunciation under article 22 of the present Protocol.

ARTICLE 24
LANGUAGES

1. The present Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited in the archives of the United Nations.
2. The Secretary-General of the United Nations shall transmit certified copies of the present Protocol to all States.

OPCIONI PROTOKOL UZ KONVENCIJU O PRAVIMA DETETA O POSTUPKU ZA PRITUŽBE

Države ugovornice ovog protokola,

Smatrajući da je, u skladu sa načelima proklamovanim u Povelji Ujedinjenih nacija, priznavanje ličnog dostojanstva i jednakosti i neotuđivih prava svih pripadnika čovečanstva, osnova slobode, pravde i mira u svetu,

Konstatujući da države ugovornice Konvencije o pravima deteta (u daljem tekstu: Konvencija), priznaju u njoj utvrđena prava svakog deteta u njihovoj nadležnosti bez diskriminacije bilo koje vrste, bez obzira na rasu, boju kože, pol, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno, etničko ili socijalno poreklo, imovinsko stanje, invaliditet, rođenje ili drugi status roditelja ili zakonskog staratelja deteta,

Potvrđujući univerzalnost, nedeljivost, međuzavisnost i međupovezanost svih ljudskih prava i osnovnih sloboda,

Još jednom potvrđujući i status deteta kao subjekta prava i kao ljudskog bića sa dostojanstvom i razvojnim sposobnostima,

Priznajući da poseban i zavisni status deteta može da im stvori realne teškoće u pronalaženju pravnih lekova za povredu svojih prava,

Smatrajući da će ovim Protokolom da se osnaže i upotpune nacionalni i regionalni mehanizmi koji omogućavaju deci da se žale na povredu svojih prava,

Priznajući da se prilikom pronalaženja pravnih lekova za povredu prava deteta prevashodno treba pridržavati najboljeg interesa deteta i da pri njihovom određivanju treba voditi računa o potrebi postupaka koji su na svim nivoima odgovarajući za decu,

Podstičući države ugovornice da razvijaju odgovarajuće nacionalne mehanizme kako bi omogućile da dete čija su prava povređena ima pristup delotvornim pravnim lekovima na domaćem nivou,

Podsećajući na značajnu ulogu koju mogu da imaju nacionalne institucije za ljudska prava i druge relevantne specijalizovane institucije sa mandatom da u tom pogledu unapređuju i štite prava deteta,

Smatrajući da bi bilo odgovarajuće da se Komitetu za prava deteta (u daljem tekstu: Komitet), u cilju osnaživanja i upotpunjenja nacionalnih mehanizama i još većeg unapređenja primene Konvencije i, gde je primenjivo, njenih fakultativnih

protokola o trgovini decom, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji i o učešću dece u oružanim sukobima, omogućiti da vrši funkcije predviđene ovim Protokolom,

Saglasile su se o sledećem:

**DEO I
OPŠTE ODREDBE**

ČLAN 1.

NADLEŽNOSTI KOMITETA ZA PRAVA DETETA

1. Države ugovornice ovog protokola priznaju nadležnost Komiteta na način predviđen ovim protokolom.

2. Komitet ne može da vrši svoju nadležnost u pogledu države ugovornice ovog protokola o pitanjima u vezi sa povredom prava utvrđenim u nekom instrumentu kojeg članica nije potpisnica.

3. Komitet ne može da prima pritužbe ako se one tiču članice koja nije država ugovornica ovog protokola.

ČLAN 2.

OPŠTA NAČELA NA KOJIMA SE ZASNIVA VRŠENJE FUNKCIJA KOMITETA

U vršenju funkcija koje su mu prenete ovim protokolom, Komitet je obavezan da postupa po načelima najboljeg interesa deteta. Osim toga, obavezan je da u obzir uzima prava i mišljenje deteta, mišljenje deteta kojem se poklanja dužna pažnja u skladu sa uzrastom i zrelošću deteta.

ČLAN 3.

POSLOVNIK

1. Komitet je obavezan da usvoji Poslovnik po kojem postupa u vršenju funkcija koje su mu prenete ovim protokolom. Kada to čini, Komitet je naročito obavezan da u obzir uzme član 2. ovog protokola da bi obezbedio zagarantovanost postupaka odgovarajućih za dete.

2. Komitet je obavezan da u svoj Poslovnik unese mere zaštite kako bi sprečio manipulisanje detetom onih koji postupaju u njegovo ime i mogao da odbije da ispita pritužbu za koju smatra da nije u najboljem interesu deteta.

ČLAN 4.

ZAŠTITNE MERE

1. Država ugovornica je obavezna da preduzme sve odgovarajuće mere da obezbedi da pojedinci u njenoj nadležnosti ne budu predmet povrede ljudskih prava, maltretiranja i zastrašivanja kao posledice pritužbe ili saradnje sa Komitetom predviđenim ovim protokolom.

2. Identitet zainteresovanih pojedinca ili grupe pojedinaca se ne može otkrivati u javnosti bez njihovog izričitog pristanka.

DEO II

POSTUPAK PO PRITUŽBI

ČLAN 5.

PRITUŽBA POJEDINCA

1. Pritužbu može da podnese pojedinac ili grupa pojedinaca ili se ona može podneti u ime pojedinca ili grupe pojedinaca u nadležnosti države ugovornice, koji tvrde da su žrtve povrede prava koje je učinila država ugovornica a koja su utvrđena u nekom od sledećih instrumenata kojih je članica potpisnica:

- (a) Konvenciji;
- (b) Fakultativnom protokolu uz Konvenciju o pravima deteta o trgovini, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji;
- (c) Fakultativnom protokolu uz Konvenciju o pravima deteta o učešću dece u oružanim sukobima.

2. Kada se pritužba podnosi u ime pojedinca ili grupe pojedinaca, to se čini uz njihov pristanak, osim ako podnosilac može da obrazloži postupanje u njihovo ime bez takvog pristanka.

ČLAN 6.

PRIVREMENE MERE

1. Bilo kada po prijemu pritužbe, a pre nego što se o njoj donese odluka u meritumu, Komitet može da dostavi zainteresovanoj državi ugovornici na hitno razmatranje zahtev da država ugovornica preduzme privremene mere neophodne u izuzetnim okolnostima za izbegavanje nanošenja moguće nenadoknadive štete žrtvi ili žrtvama navoda o povredi prava.

2. Kada Komitet koristi svoje diskreciono pravo predviđeno stavom 1. ovog člana, time se ne podrazumeva da se ono odnosi na utvrđivanje prihvatljivosti ili merituma pritužbe.

ČLAN 7.

PRIHVATLJIVOST

Komitet smatra da je pritužba neprihvatljiva kada je:

- (a) anonimna;
- (b) nije u pisanoj formi;
- (c) predstavlja zloupotrebu prava na podnošenje pritužbe ili nije u skladu sa odredbama Konvencije, odnosno njenih fakultativnih protokola;
- (d) isto pitanje je Komitet već razmatrao ili je ono razmatrano ili se razmatra u drugom međunarodnom istražnom postupku ili postupku za postizanje poravnania;
- (e) nisu iscrpljeni svi raspoloživi domaći pravni lekovi. To ne može biti pravilo kada se sa primenom pravnog leka neopravdano odugovlači ili se njime najverovatnije neće postići delotvorna pomoć;
- (f) pritužba je očigledno neosnovana ili nije dovoljno potkrepljena;
- (g) činjenice koje su predmet pritužbe su se desile pre stupanja ovog protokola na snagu u državi ugovornici, osim ako se one nisu nastavile posle datuma stupanja na snagu;
- (h) pritužba nije podneta u roku od godinu dana od kada su iscrpljeni domaći pravni lekovi, osim u slučajevima kada podnosilac može da pokaže da je nije bilo moguće podneti u tom roku.

ČLAN 8.

PROSLEĐIVANJE PRITUŽBE

1. Osim ako Komitet smatra pritužbu neprihvatljivom bez pozivanja na zainteresovanu državu ugovornicu, obavezan je da zainteresovanu državu ugovornicu na poverljiv način i što pre upozna sa svakom pritužbom podnesenom saglasno ovom protokolu.

2. Država ugovornica je obavezna da Komitetu podnese pisano objašnjenje ili izjavu kojima pojašnjava pitanje i eventualni pravni lek koji može da primeni. Država ugovornica podnosi svoj odgovor što pre, a najkasnije u roku od šest meseci.

ČLAN 9.

PRIJATELJSKO PORAVNANJE

1. Komitet stavlja na raspolaganje svoje dobre usluge zainteresovanim stranama sa ciljem da se pitanje reši postizanjem prijateljskog poravnania na osnovu obaveza utvrđenih u konvenciji, odnosno njenim fakultativnim protokolima.

2. Sporazumom o prijateljskom poravnanju postignutim pod pokroviteljstvom Komiteta prestaje razmatranje pritužbe predviđene ovim protokolom.

ČLAN 10.

RAZMATRANJE PRITUŽBE

1. Komitet je obavezan da što pre uzme u razmatranje pritužbe primljene saglasno ovom protokolu, u svetlu celokupne dokumentacije uz koja je podneta, pod uslovom da je dokumentacija prosleđena zainteresovanim stranama.

2. Kada ispituje pritužbe primljene saglasno ovom protokolu, Komitet održava zatvorene sednice.

3. Kada Komitet traži primenu privremenih mera, obavezan je da ubrza razmatranje pritužbe.

4. Kada ispituje pritužbe sa navodima o povredi ekonomskih, socijalnih ili kulturnih prava, Komitet je obavezan da razmotri opravdanost koraka koje je preduzela ugovornica u skladu sa članom 4. Konvencije. Čineći to, Komitet je obavezan da ima na umu da ugovornica može da usvoji niz mogućih mera politike u cilju ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava iz konvencije.

5. Pošto ispita pritužbu, Komitet je obavezan da zainteresovanim stranama bez odlaganja prosledi svoje mišljenje o pritužbi, zajedno sa eventualnim preporukama.

ČLAN 11. PRAĆENJE

1. Država ugovornica je obavezna da sa dužnom pažnjom razmotri mišljenje Komiteta, zajedno sa eventualnim preporukama, i da Komitetu dostavi pisani odgovor, uključujući informacije o postupcima koje je preduzela ili predvidela u svetlu mišljenja i preporuka komiteta. Država ugovornica je obavezna da svoj odgovor dostavi što pre a najkasnije u roku od šest meseci.

2. Komitet može da pozove državu ugovornicu da dostavi ostale informacije o merama koje je preduzela u odgovoru na njegovo mišljenje i preporuke ili o eventualnom izvršenju sporazuma o prijateljskom poravnanju, kao i da ga uključi na način za koji Komitet smatra da je odgovarajuće u naredne izveštaje države ugovornice saglasno članu 44. Konvencije, članu 12. Fakultativnog protokola o trgovini decom, dečijoj prostituciji i dečijoj pornografiji ili članu 8. Fakultativnog protokola o učešću dece u oružanim sukobima, gde je primenjivo.

ČLAN 12. MEĐUDRŽAVNA PRITUŽBA

1. Država ugovornica ovog protokola može, u bilo kom trenutku, da izjavi da priznaje nadležnost Komiteta da prima i razmatra pritužbe u kojima država ugovornica tvrdi da druga država ugovornica ne izvršava obaveze predviđene sledećim instrumentima kojih je članica potpisnica:

(a) Konvencije;

(b) Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o trgovini decom, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji;

(c) Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o učešću dece u oružanim sukobima.

2. Komitet ne može da primi pritužbe o državi ugovornici koja nije dala takvu izjavu ili pritužbe od države ugovornice koja nije dala takvu izjavu.

3. Komitet je obavezan da stavi na raspolaganje svoje dobre usluge zainteresovanim državama ugovornicama sa ciljem da se postigne prijateljsko poravnanje na osnovu poštovanja obaveza utvrđenih u konvenciji i njenim fakultativnim protokolima.

4. Izjavu iz stava 1. ovog člana države ugovornice deponuju kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija koji prosleđuje njihove primerke drugim državama ugovornicama. Izjava se dostavljanjem obaveštenja za generalnog sekretara može u bilo kom trenutku povući. Njenim povlačenjem se u pitanje ne dovodi predmet pritužbe koja je već prosleđena saglasno ovom članu; pošto generalni sekretar primi obaveštenje o povlačenju izjave ne mogu se više primati pritužbe država ugovornica, osim ako zainteresovana država ugovornica nije dala novu izjavu.

DEO III

ISTRAŽNI POSTUPAK

ČLAN 13.

ISTRAŽNI POSTUPAK U SLUČAJU TEŠKIH ILI SISTEMATSKIH POVREDA PRAVA

1. Ako Komitet primi pouzdanu informaciju u kojoj se ukazuje da država ugovornica čini tešku ili sistematsku povredu prava utvrđenog u Konvenciji ili njenim Fakultativnim protokolima o trgovini decom, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji ili o učešću dece u oružanim sukobima, Komitet je obavezan da pozove državu ugovornicu da sarađuje u ispitivanju informacija i, u te svrhe, da bez odlaganja dostavi zapažanja u pogledu datih informacija.

2. Uzimajući u obzir zapažanja koje je zainteresovana država ugovornica eventualno podnela, kao i sve druge pouzdane informacije koje mu mogu biti dostupne, Komitet može da imenuje jednog ili više svojih članova da sprovedu istragu i hitno izveste Komitet. Gde je opravdano i uz pristanak države ugovornice, istraga može da obuhvati i posetu njenoj teritoriji.

3. Istraga se vodi na poverljiv način, i traži se saradnja države ugovornice u svim fazama postupka.

4. Pošto ispita nalaze istrage, Komitet je obavezan da ih bez odlaganja dostavi zainteresovanoj državi ugovornici, zajedno sa svim komentarima i preporukama.

5. Zainteresovana država ugovornica je obavezna da što pre, a najkasnije u roku od šest meseci od prijema nalaza, komentara i preporuka koje joj je dostavio Komitet, podnese svoja zapažanja Komitetu.

6. Pošto se završi postupak u pogledu istrage preduzete u skladu sa stavom 2. ovog člana, može, nakon konsultovanja sa zainteresovanom državom ugovornicom, da donese odluku da rezime rezultata postupka unese u svoj izveštaj predviđen članom 16. ovog protokola.

7. Država ugovornica može u bilo kom trenutku prilikom potpisivanja ili potvrđivanja ovog protokola ili prilikom pristupanju protokolu, da izjavi da ne priznaje nadležnost Komiteta predviđenu ovim članom u pogledu prava utvrđenih u nekim ili svim instrumentima nabrojanim u stavu 1.

8. Država ugovornica koja je dala izjavu u skladu sa stavom 7. ovog člana može, u bilo kom trenutku, da povuče ovu izjavu dostavljanjem obaveštenja za generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

ČLAN 14.

PRAĆENJE NAKON ISTRAŽNOG POSTUPKA

1. Komitet može, ako je neophodno, po isteku perioda od šest meseci na koji se poziva član 13. stav 5, da pozove zainteresovanu državu ugovornicu da ga obavesti o merama preduzetim i predviđenim u odgovoru na sprovedenu istragu predviđenu članom 13. ovog protokola.

2. Komitet može da pozove državu ugovornicu da dostavi ostale informacije o merama koje je država ugovornica preduzela u odgovoru na sprovedenu istragu predviđenu članom 13. ovog protokola, kao i da ga uključi na način za koji Komitet smatra da je odgovarajuće u naredne izveštaje države ugovornice saglasno članu 44. Konvencije, članu 12. Fakultativnog protokola o trgovini decom, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji ili članu 8. Fakultativnog protokola o učešću dece u oružanim sukobima, gde je primenjivo.

DEO IV

ZAVRŠNE ODREDBE

ČLAN 15.

MEĐUNARODNA POMOĆ I SARADNJA

1. Komitet može da prosledi, uz pristanak zainteresovane države ugovornice, specijalizovanim agencijama, fondovima i programima Ujedinjenih nacija i drugim nadležnim telima svoje mišljenje ili preporuke o pritužbi i istrazi navodeći potrebu za pružanjem stručnog saveta ili pomoći, zajedno sa eventualnim zapažanjima i sugestijama države ugovornice o mišljenju i preporukama Komiteta.

2. Komitet može i da ova tela upozna, uz saglasnost zainteresovane država ugovornica, sa svim pitanjima koja proističu iz pritužbe razmatrane saglasno ovom protokolu, što može da im pomogne da donesu odluku, svako u svojoj nadležnosti, o mogućoj primeni međunarodnih mera koje će najverovatnije doprineti da članica kojoj se pruža pomoć postigne napredak u ostvarivanju prava utvrđena u konvenciji, odnosno njenim fakultativnim protokolima.

ČLAN 16.

IZVEŠTAJ ZA GENERALNU SKUPŠTINU

Izveštaj koji Komitet svake druge godine podnosi Generalnoj skupštini u skladu sa članom 44. stavom 5. Konvencije mora da sadrži rezime aktivnosti predviđenih ovim protokolom.

ČLAN 17.

DISTRIBUCIJA INFORMACIJA O OPCIONOM PROTOKOLU

Ugovornica preuzima obavezu da sa ovim protokolom upozna široku javnost i da ga distribuira i da olakša pristup informacijama o mišljenju i preporukama Komiteta, posebno u pogledu pitanja koja se tiču ugovornice, putem odgovarajućih i aktivnih sredstava i u dostupnim formatima kako za odrasle tako i za decu, uključujući one sa invaliditetom.

ČLAN 18.

POTPISIVANJE, POTVRĐIVANJE I PRISTUPANJE

1. Ovaj protokol može da potpiše svaka članica koja je potpisala, potvrdila, ili pristupila konvenciji ili nekom od njena dva fakultativna protokola.

2. Ovaj protokol podleže obavezi potvrđivanja od strane članice koja je potvrdila ili pristupila konvenciji ili nekom od njena dva fakultativna protokola. Instrumenti potvrđivanja se deponuju kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

3. Ovom protokolu može da pristupi članica koja je potvrdila ili pristupila konvenciji ili nekim od njena dva fakultativna protokola.

4. Pristupanje je izvršeno deponovanjem instrumenta o pristupanju kod Generalnog sekretara.

ČLAN 19.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ovaj protokol stupa na snagu tri meseca od deponovanja desetog instrumenta o potvrđivanju ili pristupanju.

2. Za članicu koja potvrdi ili pristupi ovom protokolu posle deponovanja desetog instrumenta o potvrđivanju ili instrumenta o pristupanju, ovaj protokol stupa na snagu tri meseca od datuma deponovanja njenog instrumenta o potvrđivanju ili pristupanju.

ČLAN 20.

POVREDE PRAVA POSLE STUPANJA NA SNAGU

1. Komitet je isključivo nadležan za slučajeve u kojima članica učini povredu prava utvrđenog u konvenciji, odnosno u prva dva fakultativna protokola uz konvenciju posle stupanja ovog protokola na snagu.

2. Ako članica postane potpisnica ovog protokola posle njegovog stupanja na snagu, obaveze članice prema Komitetu mogu da se tiču samo povrede onog prava koja su utvrđena u konvenciji, odnosno u prva dva fakultativna protokola uz konvenciju, koja je učinjena posle stupanja ovog protokola na snagu u zainteresovanoj članici.

ČLAN 21.

IZMENE

1. Ugovornica može da predloži izmene ovog protokola i da ih podnese generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Generalni sekretar o svim predlozima izmena obaveštava ugovornice uz zahtev da ga obaveste da li su za održavanje sastanka ugovornica za potrebe razmatranja i donošenja odluke o predlozima. U slučaju da se u periodu od četiri meseca od datuma obaveštavanja, najmanje jedna trećina ugovornica izjasni u korist održavanja sastanka, generalni sekretar saziva sastanak pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija. Izmene koje se usvoje prisustvom i glasovima dvotrećinske većine ugovornica generalni sekretar podnosi Generalnoj skupštini na usvajanje, i potom, svim ugovornicama na prihvatanje.

2. Izmene koje se usvoje i odobre u skladu sa stavom 1. ovog člana stupaju na snagu tridesetog dana pošto deponovani instrumenti o prihvatanju dostignu dve

trećine broja ugovornica na dan usvajanja izmena. Nakon toga, izmene stupaju na snagu u članici trideseti dan od deponovanja njenog instrumenta o prihvatanju. Izmene su obavezujuće samo za one ugovornice koje su ih prihvatile.

ČLAN 22.

ODRICANJE

1. Ugovornica može u bilo kom trenutku da se odrekne ovog protokola dostavljanjem pisanog obaveštenja za generalnog sekretara Ujedinjenih nacija. Odricanje stupa na snagu godinu dana od datuma prijema obaveštenja kod generalnog sekretara.

2. Odricanje ne utiče na nastavak primene odredaba ovog protokola na pritužbu podnetu saglasno članovima 5. ili 12. ili istrage pokrenute saglasno članu 13. pre datuma stupanja odricanja na snagu.

ČLAN 23.

DEPOZITAR I OBAVEŠTENJE GENERALNOG SEKRETARA

1. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija je depozitar ovog protokola.
2. Generalni sekretar obaveštava sve članice o:
 - (a) potpisivanju, potvrđivanju i pristupanju predviđenim ovim protokolom;
 - (b) datumu stupanja na snagu ovog protokola i o njegovim izmenama saglasno članu 21;
 - (c) odricanju predviđenom članom 22.

ČLAN 24.

JEZICI

1. Ovaj protokol, od kojeg su verzije na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom podjednako verodostojne, deponuje se u arhiv Ujedinjenih nacija.

2. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija dostavlja overene primerke ovog protokola svim članicama.

Član 3.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije – Međunarodni ugovori”.

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o potvrđivanju Opcionog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o postupku za pritužbe, sadržan je u članu 99. stav 1. tačka 4. Ustava Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, br. 98/06 i 115/21), kojim je propisano da Narodna skupština potvrđuje međunarodne ugovore.

II. RAZLOZI ZA POTVRĐIVANJE OPCIONOG PROTOKOLA

Konvencija o pravima deteta usvojena je 20. novembra 1989. godine Rezolucijom Generalne skupštine UN-a 44/25 i najratifikovaniji je instrument Ujedinjenih nacija u oblasti ljudskih prava. Konvenciju je ratifikovalo 196 država članica Ujedinjenih nacija, odnosno samo jedna nije, Sjedinjene američke države.

SFRJ¹ je ratifikovala *Konvenciju o pravima deteta* 1990. godine („Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori”, broj 15/90 i „Službeni list SRJ”, br. 4/96 i 2/97). Po osnovu sukcesije od 2001. godine naša država je članica Konvencije o pravima deteta („Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori“, broj 15/90 i „Službeni list SRJ”, br. 4/96 i 2/97) i dva protokola - *Fakultativni protokol o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji* i *Fakultativni protokol o učešću dece u oružanim sukobima* („Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori”, broj 7/02).

Opcioni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o postupku za pritužbe usvojen Rezolucijom Generalne skupštine UN-a (A/RES/66/138) koju je konsponzorisala i Republika Srbija. Ovaj protokol je Republika Srbija potpisala 28. februara 2012. godine i time pokazala svoju posvećenost zaštiti prava dece u nameri da ovom međunarodnopravnom instrumentu pristupi u doglednom periodu.

Opcioni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o postupku za pritužbe potvrdilo 53, a potpisalo 54 države članice Ujedinjenih nacija. U regionu su protokol potvrdili: Slovenija (2018); Bosna i Hercegovina (2018); Hrvatska (2017); Crna Gora (2013) i Albanija (2013).

Republika Srbije prilikom potvrđivanja Opcionog protokola neće davati izjave, predviđene u članu 12. koje se odnose na podnošenje međudržavnih pritužbi i član 13. koje se odnose istražni postupak.

Članom 12. eksplicitno je propisano da država ugovornica ovog protokola može, u bilo kom trenutku, da izjavi da priznaje nadležnost Komiteta da prima i razmatra pritužbe u kojima država ugovornica tvrdi da druga država ugovornica ne izvršava obaveze predviđene Konvencijom i dva potvrđena opciona protokola, odnosno

¹ Socijalistička-federativna Republika Jugoslavija

Komitet ne može da primi pritužbe o državi ugovornici koja nije dala takvu izjavu ili pritužbe od države ugovornice koja nije dala takvu izjavu.

Ovu izjavu je do sada potpisalo 13 država članica UN-a, a od njih dve iz regiona – Albanija i Slovenija. Smatramo da Republika Srbija ne treba da prizna nadležnost Komiteta da prima i razmatra pritužbe u kojima država ugovornica tvrdi da druga država ugovornica ne izvršava obaveze, te stoga ne treba davati ovu vrstu izjave.

Republika Srbije neće davati izjavu, u skladu sa članom 12. Opcionog protokola, koja se odnosi na podnošenje međudržavnih pritužbi.

Članom 13. propisano je, ukoliko Komitet primi pouzdanu informaciju u kojoj se ukazuje da država ugovornica čini tešku ili sistematsku povredu prava utvrđenog u Konvenciji ili njenim opcionim protokolima, obavezan je da pozove državu ugovornicu da sarađuje u ispitivanju informacija i, u te svrhe, da bez odlaganja dostavi zapažanja u pogledu datih informacija. Država ugovornica može u bilo kom trenutku prilikom potpisivanja ili potvrđivanja ovog protokola ili prilikom pristupanju protokolu, da podnese izjavu o nepriznavanju nadležnosti Komiteta.

Izjavu na član 13. dao je samo Monako, od svih država članica koje su potpisale i pristupile Opcionom protokolu. Kao država koja ima uspostavljen zakonski, strateški, institucionalni sistem za zaštitu prava deteta smatramo da ova vrsta izjave nije potrebna.

Usvajanje i stupanje na snagu Opcionog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o postupku za pritužbe predstavlja veliki korak napred u međunarodnoj zaštiti ljudskih prava i početak procesa koji žrtvama kršenja prava može dati glas, i učiniti države odgovornijim u pogledu njihove obaveze u skladu sa ovim dokumentom. Po prvi put od usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima 1948. godine, može se reći da se sva ljudska prava mogu tretirati „na pravičan i jednak način, na istoj osnovi”.²

U kontekstu sistema Ujedinjenih nacija za ljudska prava, određeni opcioni protokoli omogućavaju pojedincima ili grupama pojedinaca da podnose individualne predstavke ili „komunikacije”, telima kojima je poveren nadzor nad primenom međunarodnih ugovora o ljudskim pravima (ugovornim telima-komitetima) kada se utvrdi da je došlo do povrede prava zaštićenih konkretnim ugovorom. Na ovaj način, ugovorna tela dobijaju kvazi-sudsku ulogu, omogućavaju im se da obezbede pristup pravdi na međunarodnom nivou.

Pet ugovora Ujedinjenih nacija o ljudskim pravima, koje je naša država potvrdila dopunjena su opcionim protokolima koji ugovornom telu Ujedinjenih nacija - komitetu, koji prati njegovu primenu, omogućavaju da prima individualne predstavke/pritužbe, a to su *Komitet za ljudska prava*, *Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava*, *Komitet za eliminaciju diskriminacije žena* *Komitet za prava osoba sa invaliditetom* i *Komitet za prava deteta*. Naša država je potvrdila opcione protokole o postupku za pritužbe Komiteta za ljudska prava, Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena

² Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, July 2013.

Komiteta za prava osoba sa invaliditetom. Komitet za eliminaciju rasne diskriminacije, Komitet protiv torture i Komitet za prisilne nestanke, mogu primati saopštenja – pritužbe putem fakultativnih izjava predviđenih kao deo odgovarajućeg sporazuma. Konvencije za čiju primenu su nadležna ova ugovorna tela (Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka i Međunarodna konvencija o zaštiti svih lica od prisilnih nestanaka), već u svom tekstu imaju ugrađene odredbe koje se odnose na postupak za pritužbe i naša država ih je kao takve potvrdila.

Zakon o potvrđivanju Opcionog protokola uz Međunarodni pakt o ekonomskim socijalnim i kulturnim pravima je usvojen na sednici Narodne skupštine održanoj 6. septembra 2023. godine.

- Preporuke Komiteta za prava deteta (CRC)

Odredbama Konvencije o pravima deteta utvrđena su prava i određene mere za nadzor u vezi sa njihovim poštovanjem. U skladu sa odredbama člana 44. Konvencije o pravima deteta, Republika Srbija je prihvatila obavezu da Komitetu Ujedinjenih nacija za prava deteta podnosi izveštaje o preduzetim merama i postignutim rezultatima u obezbeđivanju poštovanja prava priznatih u Konvenciji. Inicijalni izveštaj o primeni Konvencije o pravima deteta za period 1992-2005. godine usvojen je 9. maja 2008. godine, a Komitet za prava deteta je izveštaj razmatrao na svom 1326. i 1327. sastanku 27. maja 2008. godine u Ženevi. Drugi i treći periodični izveštaj usvojen je 7. maja 2015. godine za period 2009. do 2015. godine, a Komitet za prava deteta je izveštaj razmatrao na 74. zasedanju Komiteta za prava deteta u Ženevi, 24. januara 2017. godine. Nakon razmatranja izveštaja, Komitet za prava deteta Ujedinjenih nacija usvojio je Zaključna zapažanja u vezi sa Drugim i trećim periodičnim izveštajem Republike Srbije o primeni Konvencije o pravima deteta, na svom 2193. sastanku (CRC/C/SRB/CO/2-3), održanom 3. februara 2017. godine. *U stavu 73. Zaključnih zapažanja Komitet za prava deteta preporučuje da država članica, u cilju daljeg jačanja ostvarivanja prava deteta, potvrdi Opcioni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o postupku za pritužbe.*

Četvrti i peti periodični izveštaj usvojen je 19. maja 2022. godine za period od 2017. do 2021. godine. Razmatranje ovog izveštaja se očekuje krajem 2026. godine. U toku je priprema odgovora na dodatna pitanja Komiteta za prava deteta, koji trebaju biti dostavljeni do 30. maja 2026. godine. Očekuje se izjašnjavanje pred Komitetom o ispunjavanju preporuke o potvrđivanju Opcionog protokola.

- Preporuke Saveta za ljudska prava Ujedinjenih nacija u okviru Univerzalnog periodičnog pregleda (UPR)

Državna delegacija je 10. maja 2023. godine predstavila Savetu za ljudska prava Ujedinjenih nacija Izveštaj Republike Srbije u okviru Četvrtog ciklusa Univerzalnog periodičnog pregleda. Nakon razmatranja Izveštaja, države članice su našoj državi uputile ukupno 256 preporuka. Vlada Republike Srbije je 25. avgusta 2023. godine usvojila Odgovore Republike Srbije na preporuke država članica Ujedinjenih nacija, kojima su prihvaćene sve preporuke koje su odnosile na potvrđivanje Opcionog

protokola uz Konvenciju o pravima deteta o postupku za pritužbe. Srednjoročni izveštaj o primeni preporuka koje je Republika Srbija dobila u okviru Četvrtog ciklusa UPR-a, treba biti dostavljen u trećem kvartalu 2026. godine.

Prema dosadašnjoj praksi postupanja mehanizama UN-a po individualnim predstavkama, pokrenuti postupak pred Evropskim sudom za ljudska prava isključuju postupanje pred ugovornim telima Ujedinjenih nacija. Podsećamo, Evropski sud za ljudska prava, u slučaju utvrđenog kršenja ljudskih prava, donosi presude kojima se državi članici Saveta Evrope izriču obavezujuće mere i rokovi za postupanje. Za razliku od ovog mehanizma, ugovorna tela Ujedinjenih nacija donose odluke koje nisu obavezujuće, već predstavljaju preporuke državama članicama UN-a o postupanju, odnosno otklanjanju nepravilnosti usled kršenja prava garantovanih određenim međunarodnim ugovorom.

Potvrđivanjem ovog opcionog protokola uz Konvenciju o pravima deteta Republika Srbija bi dobila veći kredibilitet kao država ugovornica, koja ne samo da sprovodi preporuke mehanizama UN za ljudska prava, već realno unapređuje i razvija standarde zaštite ljudskih prava deteta. Harmonizacijom propisa u okviru procesa pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji, reformskim merama i osnaživanjem institucija, uključujući sprovođenje reforme u oblasti pravosuđa, svim građanima Republike Srbije, uključujući decu, omogućena je preventivno delovanje i efikasnije reagovanje u zaštiti od kršenja ljudskih prava. Zaštita prava deteta je značajno unapređena i delovanjem nezavisnih tela za zaštitu ljudskih prava, Zaštitnika građana i Poverenika za zaštitu ravnopravnosti. Institucionalnoj zaštiti prava deteta doprinosi i rad Odbora za prava deteta Narodne skupštine Republike Srbije.

Potvrđivanjem Protokola stvara se pravni okvir koji bi deci u Republici Srbiji daje veću pravnu sigurnost i mogućnost da se neposredno ili putem zastupnika, u njihovo ime i uz njihovu saglasnost, obrate i Komitetu za prava deteta, ukoliko smatraju da je došlo do povrede njihovih prava zagarantovanih Konvencijom o pravima deteta (čiji je sastavni deo Fakultativni protokol o učešću dece u oružanim sukobima i Fakultativni protokolo o prodaji dece, dečijoj prostituciji i dečijoj pornografiji), pod uslovom da su prvenstveno iscrpljena sva pravna sredstva u domaćem pravosuđu.

III. OSNOVNI PRAVNI INSTITUTI I POJEDINAČNA REŠENJA

U preambuli se ukazuje na to da su priznavanje urođenog dostojanstva i jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske zajednice garantovanih Poveljom Ujedinjenih nacija temelj slobode, pravde i mira u svetu, kao i da se Konvencijom o pravima deteta svakom detetu priznaju prava bez diskriminacije bilo koje vrste, a potvrđujući univerzalnost, nedeljivost, međuzavisnost i povezanost svih ljudskih prava i osnovnih sloboda i statusa deteta kao subjekta prava i kao ljudskog bića sa dostojanstvom i sposobnostima koje se razvijaju.

U preambuli se, takođe, ukazuje da posebni i zavisni status dece može stvoriti realne poteškoće u traženju pravnih lekova zbog kršenja njihovih prava, a da bi Opcioni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o postupku za pritužbe, trebalo da ojača i dopuni nacionalne i regionalne mehanizme kojima se deci omogućava da podnose

pritužbe zbog kršenja njihovih prava. Upozorava se da najbolji interes deteta treba da bude primarni element koji je potrebno poštovati u traženju pravnih lekova za kršenje prava deteta, a koji obuhvataju postupke koji su prilagođeni deci na svim nivoima.

Dalje se, u preambuli, države ugovornice podstiču da razviju adekvatne domaće mehanizme, kojima bi se omogućilo da, dete čija su prava prekršena ima pristup efektivnim pravnim lekovima na nivou države. U ovom delu se podseća na značaj i ulogu nacionalnih institucija za ljudska prava.

Potvrđivanje Opcionog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o postupku za pritužbe se predlaže radi ojačavanja i dopunjavanja takvih domaćih mehanizama i radi daljeg unapređenja primene Konvencije o pravima deteta, i gde je to primenjivo, opcionih protokola uz Konvenciju koji se odnose na prodaju dece, dečiju prostituciju i dečiju pornografiju i učešću dece u oružanim sukobima.

Prvi deo Opcionog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o postupku za pritužbe propisuje opšte odredbe (čl. 1-4).

U članu 1. Opcionog protokola *u pogledu nadležnosti* propisano je da država članica Konvencije o pravima deteta koja postane članica ovog protokola priznaje nadležnost Komiteta da prima i razmatra pritužbe kao što je propisano odredbama ovog protokola i da nijedna predstavka neće biti primljena od strane Komiteta ako je u pitanju država koja nije članica ovog protokola.

Članom 2. propisuje se da će se Komitet za prava deteta u vršenju funkcija koje su mu dodeljen ovim protokolom biti obavezan da postupa po načelima *najboljeg interesa deteta*. Osim toga, obavezan je da uzme u obzir prava i mišljenje deteta u poklanjanje dužne pažnje uzrastu i zrelosti deteta.

Članom 3. propisuje se *Poslovnik o radu* Komiteta za prava deteta, u skladu sa vršenjem funkcija koje su mu dodeljene ovim protokolom, a kojim će vođeni postupci biti prilagođeni detetu. Komitet će u svoj Poslovnik o radu uneti zaštitne mere, kako bi se sprečilo manipulisanje detetom od strane onih koji postupaju u njegovo ime i može odbiti da ispita bilo koju pritužbu za koji smatra da nije u najboljem interesu deteta.

Članom 4. određuju se *zaštitne mere*, kako bi se osiguralo da pojedinci koji su pod njenom nadležnošću ne budu predmet povrede ljudskih prava, zlostavljanju ili zastrašivanja kao posledice pritužbe ili saradnje sa Komitetom u skladu sa ovim protokolom. Dalje se određuje da se identitet bilo kog pojedinca ili grupe ne sme otkrivati u javnosti bez njihovog izričitog pristanka.

Drugi deo Opcionog protokola odnosi se na postupak podnošenja i razmatranja podneska (čl. 5-12).

Članom 5. Opcionog protokola propisano je da se podnesci mogu dostavljati od strane pojedinca ili grupe pojedinaca ili u ime pojedinca ili grupe pojedinaca, u okviru nadležnosti države članice, koji tvrde da su žrtve povrede prava koje je učinila

država ugovornica, a koja su garantovana Konvencijom o pravima deteta i njenim Fakultativnim protokolom o prodaji dece, dečijoj prostituciji i dečijoj pornografiji i Fakultativnim protokolom o učešću dece u oružanim sukobima. Pritužba, u ime pojedinca ili grupe pojedinaca, dostavlja se uz njihov pristanak, osim ako podnosilac može da obrazloži postupanje u njihovo ime i bez takvog pristanka.

U članu 6. govori se o *privremenim merama*. U bilo kom trenutku, po prijemu pritužbe prijema predstavke i pre donošenja odluke u meritumu, Komitet može dostaviti državi ugovornici na hitno razmatranje zahtev za preduzimanje privremenih mera koje su neophodne u izuzetnim okolnostima radi izbegavanja nanošenja nenadoknadive štete žrtvi ili žrtvama navoda o povredi prava, što ne implicira odlučivanje o prihvatljivosti ili merituma pritužbe.

Odredbama člana 7. propisani su *uslovi za prihvatljivost*, odnosno za odbijanje pritužbe od strane Komiteta, kao u slučaju da je anonimna, da nije u pisanoj formi, kada sadrži zloupotrebu prava, ili nije u skladu sa odredbama konvencije ili duhom te konvencije, da je prethodno već razmatrana, da nisu iscrpljeni svi raspoloživi domaći pravni lekovi, da pritužba nije dostavljena u roku od jedne godine nakon iscrpljenja domaćih pravnih lekova, osim u slučajevima gde autor može dokazati da nije bilo moguće pritužbu dostaviti u datom vremenskom roku, da je očigledno neosnovana ili nedovoljno obrazložena, odnosno da su se činjenice koje su predmet pritužbe desile pre stupanja na snagu ovog protokola za datu državu ugovornicu, osim ukoliko su se nastavile nakon tog datuma.

Odredbama člana 8. uređeno je *prosleđivanje pritužbe* i propisano je da će Komitet svaku pritužbu koja mu je podneta na osnovu Protokola na poverljiv način proslediti državi ugovornici, osim kada smatra isti neprihvatljivom. Država ugovornica će najkasnije u roku od šest meseci dostaviti Komitetu pismeno objašnjenje ili izjavu u kojoj će razjasniti pitanje i eventualni pravi lek koji može da primeni.

U članu 9. predviđa se *mogućnost prijateljskog poravnanja* o spornom pitanju na osnovu poštovanja obaveza utvrđenih Konvencijom, a postignutim sporazumom zatvara se razmatranje pritužbe na osnovu ovog protokola.

Odredbama člana 10. uređeno je *razmatranje pritužbe*, u smislu da ih Komitet razmatra u najkraćem roku, da održava zatvorene sednice prilikom razmatranja, kao i da će da ubrza postupak razmatranja kada su izrečene privremene mere. Nakon razmatranja, Komitet, bez odlaganja, zainteresovanim stranama prosleđuje svoje mišljenje o pritužbi, zajedno sa eventualnim preporukama.

U članu 11. *Praćenje*, razrađena je detaljno procedura u vezi sa razmatranjem pritužbe

i podrazumeva obavezu države ugovornice da pažljivo razmotri odluku sa mišljenjem Komiteta, zajedno sa eventualnim preporukama i da u roku od šest meseci dostavi Komitetu pisani odgovor, uključujući i informacije o postupcima koje je preduzela ili predvidela u svetlu mišljenja i preporuka Komiteta. Komitet može pozvati državu ugovornicu da dostavi dodatne informacije o merama koje je država ugovornica preduzela kao odgovor na njegovo mišljenje ili eventualne preporuke, uključujući i

izveštaje države ugovornice koje će ona podneti na osnovu čl. Konvencije, člana 12. Fakultativnog protokola o trgovini decom, dečijoj prostituciji i dečijoj pornografiji i člana 8. Fakultativnog protokola o učešću dece u oružanim sukobima.

Članom 12. predviđena je *međudržavna pritužba*. Država članica ovog protokola može, u bilo kom trenutku, izjaviti da priznaje nadležnost Komiteta da prima i razmatra podneske u kojima neka država članica tvrdi da neka druga država članica ne izvršava svoje obaveze, u skladu sa bilo kojim od instrumenata čija je ona država članica (Konvencijom o pravima deteta ili fakultativnim protokolima uz Konvenciju o pravima deteta). Komitet neće razmatrati pritužbe koje se tiču neke države članice koja nije dala takvu izjavu ili pritužbe od države članice koja nije dala takvu izjavu. Izjavu, države članice, deponuju kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, koji prosleđuje njihove primerke drugim državama ugovornicama. Izjava se može povući u bilo kojem trenutku obaveštavanjem generalnog sekretara.

Ovu izjavu je do sada potpisalo 13 država članica UN-a, a od njih dve iz regiona – Albanija i Slovenija. Republika Srbija neće davati izjavu, u skladu sa članom 12. Opcionog protokola, koja se odnosi na podnošenje međudržavnih pritužbi.

Treći deo Opcionog protokola odnosi se na istražni postupak (čl. 13. i 14).

Članom 13. Opcionog protokola, koji se odnosi na istražni postupak u slučaju teških ili sistematskih povreda prava, propisuje se da ukoliko Komitet primi pouzdane informacije koje ukazuju na teška ili sistematska kršenja od strane neke države ugovornice prava ustanovljena Konvencijom o pravima deteta i pratećim fakultativnim protokolima, Komitet je obavezan da pozove državu ugovornicu da sarađuje u ispitivanju informacija, i te svrhe da bez odlaganja dostavi zapažanja u pogledu datih informacija informacijom. Uzimajući u obzir zapažanja koja je zainteresovana država ugovornica, eventualno podnela, kao i sve druge pouzdane informacije, koje mogu biti dostupne, Komitet može odrediti jednog ili više svojih članova da sprovedu istragu i da hitno izveste Komitet. Gde je to opravdano i uz saglasnost države ugovornice, istraga može uključiti i posetu njenoj teritoriji. Takva istraga mora se obavljati na poverljiv način, a saradnja države ugovornice će se tražiti u svim fazama postupka. Nakon utvrđivanja nalaza istrage, Komitet je obavezan da ih bez odlaganja dostavi državi ugovornici, zajedno sa svim mišljenjima i preporukama. Država ugovornica je obavezna da, u najkraćem roku, a najdalje u roku od šest meseci od prijema nalaza, mišljenja i preporuka koje je dostavio Komitet, da dostavi svoj odgovor Komitetu. Nakon završetka takvog postupka u pogledu istrage, Komitet može, nakon konsultacija sa datom državom članicom, odlučiti u svoj izveštaj u skladu sa preporukom Komiteta uvrsti kratak pregled rezultata postupka.

Svaka država članica može, prilikom potpisivanja ili potvrđivanja ovog protokola izjaviti da ne priznaje nadležnost Komiteta koja je propisana ovim članom u pogledu prava utvrđenih u nekim ili svim instrumentima nabrojanim u stavu 1. člana 13. Opcionog protokola. Svaka država članica koja je dala ovu izjavu može, u bilo kojem trenutku, povući ovu izjavu obaveštavanjem generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Izjavu na član 13. dao je, do sada samo Monako. Republika Srbije neće davati izjavu, u skladu sa članom 13. Opcionog protokola, koja se odnosi na na istražni postupak .

U članu 14. opisana je procedura *nakon istražnog postupka*. Komitet može, ako je potrebno, po isteku perioda od šest meseci, na koji se poziva član 13. stav 5. da pozove državu ugovornicu da izvesti o merama koje su preduzete i predviđene kao odgovor na istragu.

Četvrti deo Opcionog protokola odnosi se na završne odredbe (čl. 15-24).

Međunarodna pomoć i saradnja je regulisana članom 15. Opcionog protokola koji predviđa ovu mogućnost uz saglasnost države ugovornice.

Izveštaj koji Komitet podnosi Generalnoj skupštini UN-a, svake druge godine predviđen je članom 16. Opcionog protokola. Komitet će u ovaj izveštaj uključiti kratak pregled njegovih aktivnosti u okviru ovog protokola.

Distribucija informacija, je u članu 17. propisana je kao obaveza svake države da sa ovim opcionim protokolom upozna javnost i da olakša pristup informacijama o mišljenjima i preporukama Komiteta, a posebno u pogledu pitanja koja se tiču države ugovornice, putem odgovarajućih i aktivnih sredstava i u dostupnim formatima za decu i odrasle, kao i za osobe sa invaliditetom.

Potpisivanje, potvrđivanje i pristupanje su regulisani članom 18. Ovaj opcioni protokol je otvoren za potpisivanje svakoj državi koja je potpisala, potvrdila ili pristupila Konvenciji o pravima deteta ili bilo kojem od dva fakultativna protokola uz Konvenciju i može biti potvrđen od strane svake države. Instrumenti potvrđivanja se deponuju kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija. Takođe, ovom opcionom protokolu može da pristupi država članica koja je potvrdila ili pristupila Konvenciji ili nekim od njena dva fakultativna protokola. Pristupanje je izvršeno deponovanjem instrumenta o pristupanju kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

U članu 19. opisani su uslovi za *stupanje na snagu* ovog instrumenta. Opcioni protokol stupa na snagu tri meseca nakon deponovanja desetog instrumenta o potvrđivanju ili pristupanju. Za svaku državu članicu koja potvrdi ili pristupi ovom protokolu nakon deponovanja desetog instrumenta o potvrđivanju ili instrumenta o pristupanju, ovaj protokol stupa na snagu tri meseca nakon datuma deponovanja njenog instrumenta o potvrđivanju ili pristupanju.

Članom 20. razrađena su pitanja *povrede prava posle stupanja na snagu Opcionog protokola*. Komitet ima nadležnost iskuljčivo u pogledu da država ugovornica učini povredu prava utvrđenih u Konvenciji i/ili u prva dva fakultativna protokola uz Konvenciju koja nastanu nakon stupanja na snagu ovog opcionog protokola. Ukoliko neka država postane članica ovog protokola nakon njegovog stupanja na snagu, obaveze članice prema Komitetu mogu da se tiču samo povrede onog prava koja su utvrđena u Konvenciji ili prva dva fakultativna protokola uz Konvenciju, koja koja je učinjena posle stupanja na snagu ovog protokola u zainteresovanoj državi članici.

U članu 21. opisani su uslovi za predlaganje *izmena* Opcionog protokola, odnosno da svaka država članica može predložiti izmene ovog protokola i podneti ih Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. On ih saopštava državama članicama uz zahtev za saglasnost za održavanje sastanka radi razmatranja i donošenja odluke o predlozima. Za sastanak je potrebna saglasnost 1/3 država članica, a svaku izmenu i dopunu usvojenju od strane većine od 2/3 država članica koje su prisutne i glasaju generalni sekretar podnosi Generalnoj skupštini radi odobrenja, i nakon toga, svim državama članicama radi prihvatanja. Izmene koje se usvoje i odobre u skladu sa stavom 1. ovog člana stupaju na snagu tridesetog dana pošto deponovani instrumenti o prihvatanju dostignu dve trećine broja ugovornica na dan usvajanja izmena. Nakon toga, izmene stupaju na snagu u članici trideseti dan od deponovanja njenog instrumenta o prihvatanju. Izmene su obavezujuće samo za one ugovornice koje su ih prihvatile.

Članom 22. omogućava se državi članici *odricanje od Opcionog protokola* u bilo kom trenutku pisanim obaveštenjem Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Odricanje stupa na snagu godinu dana od datuma prijema obaveštenja kod Generalnog sekretara. Odricanje ne utiče na nastavak primene odredaba ovog protokola na pritužbu podnetu saglasno članovima 5. ili 12. ili istrage pokrenute u skladu sa članom 13. pre datuma stupanja na odricanja na snagu.

U članu 23. određeno je da je Generalni sekretar Ujedinjenih nacija *depozitar* ovog protokola. On obaveštava sve države članice o: potpisivanjima, potvrđivanjima i pristupanjima predviđenim ovim protokolom; datumu stupanja na snagu i svim izmenama, kao i odricanju predviđenim u članu 22.

U članu 24. određeni su *jezici*, odnosno da je tekst Opcionog protokola na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku podjednako verodostojan i da se deponuju u arhiv Ujedinjenih nacija. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija dostavlja overene primerke ovog protokola svim članicama.

IV. PROCENA POTREBNIH FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA IZVRŠAVANJE FAKULTATIVNOG PROTOKOLA

Za potvrđivanje Opcionog protokola nisu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Republike Srbije. Za realizaciju Opcionog protokola planiranje i obezbeđivanje sredstava će se vršiti u skladu sa bilansnim mogućnostima budžeta Republike Srbije i limitima određenim od strane Ministarstva finansija.

Proces otklanjanja posledica povrede prava ne mora uvek nužno značiti finansijski trošak za državu. Komitet prvenstveno traži od države ugovornice da popravi okolnosti koje su dovele do kršenja prava ili predlaže ciljeve i odgovarajuće mere. To može uključivati predlaganje opštih prioriteta kako bi se osiguralo da je raspodela resursa u skladu sa obavezama države članice prema Konvenciji, obezbeđenje za ugrožene i marginalizovane pojedince i grupe, neposrednu zaštitu od ozbiljnih pretnji uživanju prava deteta; korake da se osigura nediskriminacija i učešće pogođenih grupa u izradnji i implementaciji zakonskih i strateških planskih dokumenata,

obezbeđivanje pristupa pravdi i delotvornih domaćih pravnih lekova. Takođe, Komitet može predložiti, od slučaja do slučaja, niz mera koje će pomoći državi članici da sprovede preporuke. U tom kontekstu država članica zadržava mogućnost usvajanja sopstvenih alternativnih mera i uspostavljanja mehanizama koji bi pratili i osigurali da država članica otkloni povredu prava. Takođe, Komitet je skloniji da preporuči održiv proces za sprovođenje preporuke, a ne nameće konkretne aktivnosti ili rešenje državi članici.³

Dužina postupka u Republici Srbiji po pravnim lekovima, uključujući i redovne i vanredne pravne lekove i ustavnu žalbu, čije iscrpljivanje jeste nužna procesna pretpostavka za podnošenje predstavke Komitetu, traje izvesno vreme. Takođe, ističemo i činjenicu da je dužina postupka pred Komitetom od dve do četiri godine, tako da u kontekstu programskog budžetiranja eventualna finansijska sredstva ne bi opteretila aktuelni, kao ni naredne budžetske ciklus planove.

³ Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, July 2013.